

Beste lezer,

Ik heb de opdracht om de verbetering van de informatiehuishouding aan te jagen. Mijn analyse is (kort door de bocht) dat de informatiehuishouding zich gezet heeft naar de structuur én cultuur van een bureaucratische, verkokerde, reactieve overheid. De gebrekkige informatiehuishouding is een symptoom van deze grotere problematiek. We zijn beperkt in staat om belangrijke informatie goed te beheren, gemakkelijk terug te vinden, deze informatie in relatie tot elkaar te brengen en hiermee verantwoording af te leggen. Dit onvermogen heeft vergaande gevolgen voor onszelf - we kunnen niet de publieke waarde leveren die van ons verwacht wordt - en heeft op zijn beurt nadelige gevolgen voor de burger. De overheid dient middels een proces van organisatieontwikkeling te transformeren naar een responsieve overheid, omdat de informatiehuishouding zich juist zet naar de eerder genoemde structuur en cultuur van onze overheidsorganisatie. In mijn rapportage¹ aan de Tweede Kamer ga ik in op de responsieve overheid en de 'informatiehuishouding van de responsieve overheid'. Ik ga graag met je in gesprek over hoe we de huidige paradigma kunnen doorbreken en licht daarom in deze brief kort de eerste stappen aan de hand van mijn speerpunten toe.

Denken in archetypen

We hebben te maken met verschillende professionals met verschillende werkprocessen. Ieder van deze processen heeft eigen informatiebehoefte, maar ook eigensoortige informatieproductie (en werkomgeving). Ik maak daarom onderscheid tussen 6 *archetypen van werkprocessen*, te weten: 1. Het ontwikkelen van beleid, wet- en regelgeving; 2. Het uitvoeren van beleid, wet- en regelgeving (waaronder dienstverlening); 3. Inspecteren en handhaven; 4. Kennisproductie; 5. Basisregistraties; en 6. Bedrijfsvoering. Een belangrijk middel in het ontwerpen van deze werkomgevingen is door dit in een *architectuur* op te nemen én conform deze principes te handelen. In deze architectuur dient de filosofie van de responsieve overheid doordrongen te zijn in de werkprocessen en welke rol hierbij is weggelegd voor IT-systemen.

Werkomgeving van de toekomst

Allereerst moeten we af van de oude spullenboel aan IT-systemen, te beginnen met het eerste archetype (beleidsproces). De systemen waar beleidsmedewerkers mee moeten werken zijn vaak gebruiksonvriendelijk, leiden tot geitenpaadjes die er op hun beurt voor zorgen dat informatieobjecten niet op een duurzame manier opgeslagen of (her)gebruikt worden. Een belangrijk probleem daarbij is het feit dat we informatie niet meer in relatie tot elkaar kunnen zien of brengen waardoor onze informatieverstrekking faalt. Welk mailtje hoorde bij welk besluit of dossier? Een oplossingsrichting is de *werkomgeving van de toekomst*. Door in deze werkomgeving de primaire processen samen te brengen met ondersteunende processen kan de informatie die hierbij wordt gecreëerd ook beter in relatie tot elkaar worden gezien. Dit maakt het makkelijker om eigen informatie terug te vinden, te hergebruiken en bij onder meer Woo-verzoeken efficiënter openbaar te maken. Bij de implementatie van deze nieuwe werkomgeving is het erg belangrijk om goed gebruik te borgen, waarbij mogelijke geitenpaadjes die leiden tot onjuist gebruik geblokkeerd worden.

Verkleinen omvang archief-documenten en Woo-verzoeken

Wanneer deze nieuwe werkomgeving is gerealiseerd is een belangrijke stap gezet om te waarborgen dat waardevolle informatie op één plek staat én in relatie tot elkaar kan worden gezien. Dit zal de hoeveelheid mail of chatberichten, die vaak kopieën zijn van elkaar en zorgen voor een steeds groter wordende data- en informatieberg, minimaliseren. Ik pleit ervoor, in de notitie 'gering belang' de overblijvende mails voor zowel de Woo als voor de archiefwet als-non-existent te bestempelen. De behandeling van Woo-verzoeken kan daarmee vereenvoudigd en verbeterd worden terwijl de werklast voor de ambtenaren afneemt.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/01/rapportage-regeringscommissaris-informatiehuishouding>

Woo-verzoeken als informatiegedreven dienstverlening

Op dit moment wordt de behandeling van een Woo-verzoek opgepakt als juridisch proces met een vleugje persvoorlichting, hierdoor gaan we voorbij aan de echte bedoeling van de wet. Het uitvoeren van de Woo zou juist een "informatiegedreven" proces moeten zijn, waar ook in de behandeling informatie centraal staat in plaats van het juridische proces. De organisatie moet zich als zoekfacilitator opstellen, met een centraal aanspreekpunt voor de verzoeker die het proces goed kan coördineren vanuit een informatiespecialisme. Daarnaast kan er slimmer gebruik worden gemaakt van ondersteunende voorzieningen zoals 'slimme-formulieren', laksoftware, zoek-software, proces-ondersteuning en -monitoring software. Hierdoor ontlasten we tevens de vaak zwaarbelaste inhoudelijk medewerker zoveel mogelijk. Deze producten zijn veelal gereed maar de daadwerkelijke implementatie en realisatie blijven uit.

De Algemene informatiewet

Bestaande wetgeving beschrijft op welke wijze informatie openbaar dient te worden gemaakt, gearhiveerd of hergebruikt moet worden. De informatiepositie van de burger in de informatiesamenleving, net als de plichten die de responsieve overheid heeft tegenover de burger, zijn niet voldoende gedefinieerd. Daarnaast ontbreekt het aan vormgeving van de informatiehuishouding die in dienst staat van openbaarmaking, archivering en hergebruik. Om deze redenen werk ik aan de *Algemene informatiewet*, die de algemene beginselen vastlegt over de informatieverwerking die de overheid voor burgers moet realiseren (rechten van de burgers). Verder legt deze wet de concrete verplichtingen van de overheid vast, waaronder de inrichting van de informatiehuishouding om maximale waarde te kunnen creëren voor burgers en de overheid zelf. Tot slot is het belangrijk om als overheid in zijn geheel betere grip te krijgen op de informatiehuishouding en daarmee in de wet duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast te leggen die helpen bij het kunnen sturen op informatievoorziening en informatiehuishouding-standaarden, planning en verantwoording. Een conceptwettekst en concept memorie van toelichting kun je vinden op mijn website².

De Informatieacademie

Daarnaast zullen we er als overheid voor moeten zorgen dat we blijven meebewegen met de continue ontwikkeling van dit bijzondere, dynamische vakgebied. De beschikbaarheid van goed opgeleide professionals op het gebied van informatiehuishouding is een noodzakelijke randvoorwaarde om de transformatie in de informatiehuishouding voor elkaar te krijgen. De *door mij voorgestane Informatieacademie* vervult hierin een belangrijke rol. De Informatieacademie moet een fysieke en virtuele plek worden waar (normatieve) I-vraagstukken op het gebied van informatiehuishouding en informatievoorziening gedoceerd worden, waar (wetenschappelijk) onderzoek wordt gestuurd, en waar maatschappelijk debat kan worden gevoerd.

Tot slot

Middels deze brief heb ik je een zeer beknopt overzicht proberen te geven van mijn speerpunten en de achterliggende ideeën ten behoeve van de informatiehuishouding van de responsieve overheid. Het is belangrijk om hard aan de slag te gaan met de transformatie die de informatiehuishouding nodig heeft, daarom ga ik graag verder met je in gesprek over de informatiehuishouding van de responsieve overheid en de rol die deze speerpunten daarin hebben.

Hartelijke groet,
Arre Zuurmond
Regeringscommissaris Informatiehuishouding

² [Wetsvoorstel en memorie van toelichting | Algemene informatiewet | Regeringscommissaris Informatiehuishouding \(rcihh.nl\)](#)